

MILK KASALLIKLARIDA PETRUSHKA O‘SIMLIGIDAN FOYDALANISH

Qirgizov Shaxobiddin Mirzaraimovich
Kimyo fanlari doktori professor

Pozilov Muntazambek Mirolimjon o‘gli
Kimyo yo‘nalishi 2 kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Ilmiy izlanishlarimiz natijasida dorivor o‘simlik Petrushkani kimyoviy tuzulishi, tarkibi va tasir qilish mexanizmi o‘rganilganda turli xil kasalliklarga shu jumladan milk kasalliklari xamda milk saratoni kasalligiga tasir qiluvchi tarkibga ega ekanligini aniqlandi.

Kalit so‘zlar antioksidant, kolit, bronxit, stomatit, antidepressant, efir moyi, alkaloidlar.

ИЗ РАСТЕНИЯ ПЕТРУШКА ПРИ МУНИЦИПАЛЬНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЯХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ

АННОТАЦИЯ

В результате наших научных исследований было установлено, что химическая структура, состав и механизм действия лекарственного растения Петрушка оказывает влияние на различные заболевания, в том числе заболевания десен и рак десен.

Ключевые слова: антиоксидант, колит, бронхит, стоматит, антидепрессант, эфирное масло, алкалоиды.

FROM THE PARSLEY PLANT AT THE MUNICIPAL DISEASES USE

ABSTRACT As a result of our scientific research, it was found that the chemical structure, composition, and mechanism of action of the medicinal plant Parsley has an effect on various diseases, including gum disease and gum cancer.

Keywords: antioxidant, colitis, bronchitis, stomatitis, antidepressant, essential oil, alkaloids.

KIRISH

Zamonamizning shiddat bilan rivojlanib borayotgan bir vaqtda insonlarning turli virusli kasalliklarga chalinishi va sintetik dori preparatlariga ehtiyojini oshganini ko'rishimiz mumkin. Ammo izlanishlarimiz natijasida bu sintetik dori vositalari foydasi bilan bir qatorda ushbu preparatga sezgirligi yuqori bemorlarda nojo'ya tasirlari kuzatilishi mumkinli e'tiborimizni torti [1]. Ushbu muammolarni tizimli bartaraf etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti 2020-yil 10- aprelda "Yovvoyi holda o'suvchi dorivor o'simliklarni muhofaza qilish, madaniy xolda yetishtirish, qayta ishlash va mavjud resurslardan oqilona foydalanish chora – tadbirlari to'g'risida" gi PQ-4670 sonli va 2020 yilning 26- noyabrdagi "Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlash, ularni urug'chiligini yo'lga qo'yishni rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar ko'lamini kengaytirishga oid chora – tadbirlar to'g'risida" gi PQ- 4901- sonli qarorlar ishlab chiqildi. Ushbu qarorlarda belgilangan vazifalarni bajarish maqsadida, Tadqiqotlarimiz natijasida mana shunday dorivor o'simlik Petrushka ni kimyoviy tuzulishi, tarkibi va tasir qilish mexanizmi o'rganilganda turli xil kasalliklarga shu jumladan milk kasalliklari xamda milk saratoni kasalligiga ta'sir qiluvchi tarkibga ega ekanligini aniqladik.

Salvia officinalis, oddiy sage yoki boshqa nom bilan aytganda petrushka ko'p yillik, doimiy yashil yarim buta bo'lib, daraxtsimon poyalari, kulrang barglari va ko'kdan binafsha rang gullari bor. Oddiy petrushka Yevropaning ba'zi qismlarida efir moyi uchun o'stiriladi, *Salvia fruticosa* kabi boshqa turlarni ham yig'ib olish va tozalab ishlatish mumkin. *Salvia officinalis* va *S. lavandulaefolia* ekstraktlari inson miyasi faoliyatiga potentsial ta'siri bo'yicha xam tadqiqotlar o'tkazilgan [2].

Tibbiyotda qo'llanilishi va kimyoviy tarkibi Petrushkaning barglari dorivorlik xususiyatiga ega. Dorivor mavrakning barglaridan tayyorlangan damlama dezinfeksiyalovchi va shamollashga qarshi vosita sifatida stomatit bo'lganda, og'iz bo'shlig'i va tomoqni chayishda, yuqori nafas olish yo'llarini tozalashda qo'llaniladi. Mavrakning gullari antibakterial prerarat - salvin olish uchun ishlatiladi. Xalq tabobatida mavrak barglari oshqozon yarasi, kolit, jigar, buyrak xastaliklarini davolashda, bronxitda balg'am ko'chiruvchi, yumshatuvchi va siydik haydovchi vosita sifatida ishlatiladi.

Damlamani terining shamollash kasalliklarida, teri jarohatlanganida, kuyganida va sovuq urganida ishlatiladi, bunda damlamaga botirilgan dokali salfetkalaridan foydalaniladi, shuningdek, dorivor mavrak damlamasi bilan vanna qilish ham mumkin. O'simlikning barcha organlarida efir moyi barglarida (0,5-2,5%) mavjud. Undan tashqari barglar tarkibida alkaloidlar, oshlovchi moddalar, paradifenol va B guruhi

vitaminlari bo'ldi. Ildizida yuqori faol tabiiy antioksidant va diterpenoidli xinonlar, gullarida esa - salvin va uning monometil efir moddasi bo'ldi [3].

Petrushka ildizi an'anaviy oshxonada kamroq mashhur, ammo uning foydali xususiyatlari yaproqlarning vitamin ko'rsatkichlarini ham oshiradi. Uning to'g'ri inson tanasi bor vitamin PP. Minerallar ildiz va shoxlarda etarli miqdorda mavjud. K, Ca, P, Mg, Na, Fe, Zn. Minerallar nafaqat barglarida, balki ildizda ham mavjud shuningdek, o'simlik tarkibiy qismini ham o'z tarkibiga oladi foliy kislotasi va insulin. O'simliklar urug'i jigarrang va kichik, boy yog'lar tarkibiga boy. Quritilgan xolatda ular to'rt yilgacha saqlanadi [4].

S vitamini etishmasligi bo'lgan insonlar ovqatlanish ratsionida petrushka kiritishi kerak. Eng muhimi, uning iste'mol qilishning kunlik belgilangan miqdordan oshmasligi kerak. Tana va inson salomatligi uchun o'simlikning foydali xususiyatlari juda yuqoridir. Yashil bargli petrushkalar past kaloriyali 100 gramm da faqat 49 kaloriya, oqsillar - 3,7 gram, uglevodlar - 7,6 va yog'lar 0,4 ga teng xisoblanadi. Petrushka ko'pincha parhez mahsulotidir. Mahsulotning foydali va shifobaxsh xususiyatlari qurib qolsada tarkibida vitaminlar saqlanib qoladi. Undan olinadigan bulutsiya immunitetni yaxshilash, ko'rishni yaxshilash va hatto tabiiy antidepressant sifatida ishlatiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. S.S. Azizova "Farmakologiya". T.: Abu Ali ibn Sino nomidagi tibbiyot nashriyoti, 2006-yil.
2. I.R.Asqarov. SIRLI TABOBAT. Toshkent – "Fan va texnologiyalar nashriyot – uyi" – 2021. 283 b.
3. N.Yu.Konavalov, "Bioximiya" Vitebsk, VGMU, 2017y 345-bet]
4. I.R.Asqarov.Tabobat qomusi. Toshkent. " MUMTOZ SO'Z".2019. 595 b.